

DANIJELA TRŠKAN

**PRISOTNOST LOKALNE ZGODOVINE
V SREDNJEŠOLSКИH UČNIH NAČRTIH ZA ZGODOVINO
OD LETA 1945 DO LETA 2010 V SLOVENIJI**

**THE PRESENCE OF LOCAL HISTORY
IN SECONDARY SCHOOL HISTORY CURRICULA
FROM 1945 TO 2010 IN SLOVENIA**

Izvleček

V prispevku avtorica predstavlja, v kolikšni meri je bila prisotna lokalna zgodovina v učnih ciljih, pri vsebini in navodilih v srednješolskih učnih načrtih, katalogih ali programih za zgodovino, ki so bili izdani od leta 1945 do leta 2010, posebej za gimnazije in posebej za poklicne in strokovne srednje šole. Ugotovila je, da je lokalna zgodovina najbolj prisotna v najnovejših učnih načrtih, saj navajajo dijake na preučevanje zgodovine domačega kraja s primerjanjem le-tega s širšim okoljem.

Ključne besede: lokalna zgodovina, učni načrti, gimnazije, poklicne in strokovne srednje šole, učni cilji, učna vsebina, navodila, domači kraj.

Abstract

In this contribution the author explores to what extent local history was present in goals, content and instructions in secondary school curricula, catalogues or programmes for history, all published between 1945 and 2010, separately for general secondary schools, vocational and professional secondary schools. The author's findings are that local history topics were mostly present in the most recent curricula, because of the desire to familiarize pupils with research of the local history in their hometowns, with regard to broader surroundings.

Keywords: local history, curricula, general secondary schools, vocational and professional secondary schools, teaching goals, teaching content, instructions, hometown.

PRISOTNOST LOKALNE ZGODOVINE V SREDNJEŠOLSKIH UČNIH NAČRTIH ZA ZGODOVINO OD LETA 1945 DO LETA 2010 V SLOVENIJI

Predstavitev analize srednješolskih učnih načrtov¹

»Domači kraj vključuje posameznika v ustvarjanje kulturnih in gospodarskih vrednot tistega kraja. Skrb za zdravje, bolnišnice, zavarovanje, gasilci, milica, zabava, gledališče, prosvetni dom, medsebojna zveza posameznikov, medsebojna povezava poklicev in medsebojno spoštovanje in izmenjava dobrin – skupni gospodarski interesi za materialni dvig posameznika in skupnosti, socialno skrbstvo, gospodarska dejavnost, skupno kulturno udejstvovanje. /.../ S svojim družbenim udejstvovanjem mora dvigati ugled domačega kraja, na katerega mora biti ponosen. Zvest mora biti vsem vrednotam, ki jih goji in se po njih odlikuje domači kraj. Nanj, na njegove dobre navade in vrline ne sme pozabiti, tudi če ne živi več v njem« (Začasni učni načrt za osnovne šole 1953, str. 6).

Številni avtorji (Robert Stradling 2001, Simon Fowler 2001, Cécile Fortin-Debart 2004, Tomaž Weber 1981, Trškan 2008, Trškan 2007) ugotavljajo, da bi morala biti lokalna zgodovina vključena tako v osnovne kot v srednje šole, da bi se lahko dijaki navajali na opazovanje in raziskovanje lastnega okolja ter s tem dosegli boljše poznavanje in razumevanje dogodkov in življenja v svojem kraju, državi in svetu ter kot odrasli prispevali k razvoju svojega domačega kraja.

Ker se večina mladih po končani devetletni osnovni šoli vpiše v različne srednješolske programe, bi morali ti programi vključevati tudi lokalno zgodovino oz. vsebine, ki bi se nanašale na domači kraj. Učitelji zgodovine bi lahko vključevati primere iz lokalne zgodovine pri rednem pouku, pri samostojnem delu dijakov (seminarske naloge, referati), še posebej pa v druge dejavnosti na šoli. npr. krožke, strokovne ekskurzije, interesne dejavnosti idr.

Predmet Zgodovina je eden tistih predmetov, ki moral vključevati lokalno zgodovino oz. omogočiti spoznavanje in raziskovanje zgodovine domačega kraja. Med leti 1945 in 2010 so izšli številni učni načrti za zgodovino, programi in katalogi, ki smo jih vključili v raziskavo. Seznam analiziranih učnih načrtov je sestavljen posebej za gimnazije in posebej za poklicne in strokovne srednje šole ter je naveden pri literaturi in virih na koncu prispevka. V nadaljevanju letnica v oklepaju pomeni letnico izdaje učnega načrta glede na seznam analiziranih učnih načrtov.

Namen prispevka je prikazati, v kolikšni meri je bila prisotna lokalna zgodovina v teh učnih načrtih, še posebej pa odgovoriti na štiri specifična vprašanja: Kateri učni cilji so se nanašali na lokalno zgodovino?; Katere učne vsebine bi se lahko navezovale na lokalno zgodovino?; Ali so se navodila za izvajanje učnih načrtov nanašala tudi na raziskovanje domačega kraja in katera so bila ta navodila?; Kakšne so bile razlike ali podobnosti med učnimi načrti za gimnazije ter učnimi načrti za poklicne in strokovne šole?

Predvidevali smo, da je bilo manj navodil in učnih ciljev, ki so se nanašali na lokalno zgodovino in več učnih vsebin, ki so omogočale obravnavanje zgodovine domačega kraja, v učnih načrtih, katalogih in programih za zgodovino, ki so izšli po letu 1991 zaradi več slovenske zgodovine, ravno tako pa tudi v najnovejših učnih načrtih kot protiutež evropski dimenziji pouka zgodovine.

Deskriptivno in eksplikativno neeksperimentalno metodo pedagoško-zgodovinskega raziskovanja (po Cencič 1993) smo dopolnili s tehniko analize vsebine oz. analize učnih

1 Daljša predstavitev analize srednješolskih učnih načrtov za zgodovino, ki so izšli med leti 1945 in 2005, je objavljena v publikaciji: Trškan, Danijela (2008). *Krajevna zgodovina v učnih načrtih in učbenikih za zgodovino 1945–2005*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 51–141. Pričujoča analiza je dopolnjena z učnimi načrti, ki so izšli do vključno leta 2010.

načrtov. Analizirali smo 29 učnih načrtov za gimnazije in 29 učnih načrtov za poklicne in strokovne srednje šole, kjer smo preučili tri elemente: učno vsebino, učne cilje in navodila.

Učni cilji, ki so se nanašali na lokalno zgodovino v srednješolskih učnih načrtih za zgodovino

Med vsemi *učnimi načrti za gimnazije* smo našli le nekaj učnih ciljev, ki pa so se na lokalno zgodovino nanašali le posredno. Npr. na vsakdanje življenje ljudi v preteklosti in kulturno dediščino so se nanašali naslednji cilji: »prikazati način življenja v posameznih obdobjih« (1955, str. 18); po letu 1991 pa na vrednotenje kulturne dediščine, in sicer da dijaki »vrednotijo kulturno dediščino v splošnem in nacionalnem okviru« (1996, str. 5, 1998a, 1998b, 1998c, 1998d); »se ozaveščajo o pomenu ohranjanja lastnih kulturnih tradicij« (1998a, 1998b, 1998c, 1998d); »pridobijo (oz. usvojijo) znanje o slovenski kulturni dediščini in jo vrednotijo« (1998c, 1998e). Pri najnovejših učnih načrtih pa se pojavljajo cilji, da naj bi dijaki razvijali pozitiven odnos do ohranjanja slovenske kulturne dediščine (2008e) in narodne identitete (2008a, 2008b, 2008c, 2008d). Kulturno zavest naj bi dijaki pridobili »z oblikovanjem zavesti o lokalni, nacionalni in evropski kulturni dediščini; s spodbujanjem pozitivnega odnosa do lokalne, nacionalne in evropske kulturne dediščine« (2008a, str. 12; 2008b, 2008c, 2008d).

Tudi pri učnih ciljih *v učnih načrtih za poklicne in strokovne srednje šole* smo našli le nekaj učnih ciljev, ki so se posredno nanašali na lokalno zgodovino. Npr. na pomen arhivskega gradiva in odnosa do kulturne dediščine so se nanašali naslednji cilji: dijaki »spoznavajo pomen arhivskega gradiva in si oblikujejo odnos do varstva kulturne dediščine (1986a, str. 3.11/1); pridobijo »spoštovanje in vrednotenje kulturne dediščine« (1990, str. 6). Po letu 1991 se je več učnih ciljev nanašalo na slovensko kulturno dediščino, npr. dijaki »usvojijo znanja o slovenski kulturni dediščini« (1998b, 1998c, 1998d); »poglabljajo znanja o slovenski kulturni dediščini in jo vrednotijo« (1998f, 2002); »usvojijo znanja o slovenski kulturni dediščini, jo vrednotijo (1996, str. 6; 2000, 2001a, 2001b); »se ozaveščajo o pomenu ohranjanja lastnih kulturnih tradicij« (1998a, 2000, 2001a, 2001b) ali npr. »razvijajo občutljivost za slovensko kulturno tradicijo« (2003, 2007b), se usposobijo za razumevanje in vrednotenje slovenske kulture dediščine (2006, 2007a, 2008a, 2008b).

Na lokalno zgodovino se je nanašal tudi cilj, kjer dijaki »na konkretnih primerih (predvsem podobah iz vsakdanjega življenja ljudi v različnih časih in prostorih) ugotavljajo, kaj je zgodovinska časovna in prostorska predstavljenost« (1998d, 1998f, 2002). Pri najnovejših učnih načrtih pa je več primerov, ki se nanašajo na domači kraj, npr. dijaki v domačem okolju poiščejo morebitne primere oziroma izdelke domače obrti; seznanijo se z ekološkimi problemi v domačem kraju; raziščejo, kako se je lokalna skupnost lotila reševanja problemov, poiščejo vire onesnaževanja in primere reševanja problema, slike noše svojega domačega kraja ter starejši recept za zdravljenje prehlada v domačem okolju (2006, 2007a, 2008a, 2008b). Na širše družbeno okolje so se nanašali naslednji cilji: dijaki »razvijejo spoštovanje različnosti in drugačnosti v okolju, v katerem živijo« (1998d, 2002); »razvijajo odgovornost do sebe, drugih - do naravnega in družbenega okolja« (1998e, 1998f); »pri spoznavanju preteklosti razvijajo tudi vseživljenjske cilje: /.../ odnos do arhivske dediščine« (2002). Tudi predmet družboslovje, ki vključuje zgodovinske vsebine, je vključeval povezavo na širše okolje, npr. da dijaki »spoznajo procese in pojave in medsebojno povezanost le-teh v konkretnih pokrajinah, domači pokrajini, Sloveniji ter v svetu danes, v preteklosti in prihodnosti; razvijajo sposobnost /.../ za strpno in odgovorno ravnanje do sebe, drugih ter naravnega in družbenega okolja« (2003). Prenovljeni učni načrt za družboslovje pa dodaja, da naj bi dijaki postali odgovorni »pri izboljšanju življenja na lokalni ravni, morda celo pri skupnem ustvarjanju trdne realnosti za evropsko

in globalno državljanstvo« (2007b). Več ciljev v tem učnem načrtu se nanaša na domačo pokrajino ali domače okolje, saj naj bi dijaki spoznali »processe in pojave in medsebojno povezanost le-teh v konkretnih pokrajinah, domači pokrajini, Sloveniji ter v svetu danes, v preteklosti in prihodnosti,« prepoznali »elemente pokrajine (relief, rastlinstvo, vodo, podnebje, prst, živalstvo, prebivalstvo, naselja, kmetijstvo, industrijo, druge gospodarske dejavnosti, promet) in prepletanje le-teh« ter primerjali »značilnosti domače pokrajine z značilnostmi drugih izbranih pokrajin, ravno tako bi spoznali prednosti in slabosti, ki jih prinaša gospodarski razvoj (v svetu in domačem okolju),« opisali »nekatero pomembno kulturne dosežke Slovencev (tudi v domačem okolju)« (2007b).

Učne vsebine, ki bi se lahko navezovala tudi na lokalno zgodovino

Učne vsebine, ki se lahko nanašajo na lokalno zgodovino oz. pri katerih bi lahko učitelji zgodovine obravnavali lokalno zgodovino, najdemo v vseh učnih načrtih za gimnazije, razen v učnih načrtih 1946, 1947 in 1962b. Pri najnovejših učnih načrtih za gimnazije pa je pri vseh širših temah poudarjena tudi lokalna, poleg nacionalne, regionalne in evropske zgodovine (2008a, str. 7, 2008b, 2008c, 2008č, 2008d).

Zgodovina domačega kraja oz. lokalna zgodovina se lahko obravnava pri naslednjih učnih vsebinah iz učnih načrtov za gimnazije, ki so predstavljeni v oklepaju z letnico izdaje:

- Muzeji in arhivi (1955, 1962a, 1962c, 1964); Muzeji, knjižnice, arhivi (1954).
- Naši kraji v najstarejši dobi: Najstarejši ljudje v naših krajih (Potočka zijalka, Barje) (1948); Naši kraji v dobi prvotnih ljudskih skupnosti: Najstarejši ljudje v naših krajih (Potočka zijalka); Ljubljansko barje (1950, 1951); Doba reda praskupnosti in naši kraji v tem obdobju (primeri: Betalov spodmol, Potočka zijalka, Ljubljansko barje, Vače) (1953); Bivališče v jamah; Potočka zijalka (1954); Jame v zemlji in stavbe na kolen: Ljubljansko barje (1954); Uporaba kovin: Vače (1954); Red praskupnosti: Naši kraji v dobi divjaštva in barbarstva (1955); Naši kraji v prazgodovinskem obdobju (1998c, 1998e); Prazgodovinska najdišča na naših tleh (1992).
- Pregled rimske dobe v naših krajih (1945); Naši kraji pod rimsko oblastjo: Številne izkopanine iz rimske dobe v naših krajih (1948); Naši kraji pod rimsko oblastjo (1950, 1951, 1954); Naše pokrajine pod rimsko oblastjo (1953, 1955); Naši kraji pod rimskim gospostvom (1962a, 1962c, 1964); Naši kraji v antiki (1975); Življenje pod Rimljani na Balkanu (1996, 1998a, 1998b); Naši kraji v rimski dobi (1998c, 1998e); Rimska kultura na naših tleh (1992), Zgodovina vsakdanjega življenja v starem veku (2008a, 2008b, 2008c, 2008č, 2008d).
- Naše pokrajine do prihoda Turkov v Evropo (1945).
- Podobe iz življenja Slovencev v zgodnjem srednjem veku (1998c, 1998e).
- Srednjeveško podeželje - podobe iz življenja: kmetje, plemstvo, duhovščina; duhovno obzorje takratnih ljudi - do kod je videl kmet, do kod evropski plemič (1998c); Socialne in duhovne spremembe v slovenskem prostoru in sosednjih deželah: kmet in meščan v slovenskem srednjem veku (1998a, 1998b, 1998č, 1998d), načini življenja na podeželju in v mestih od 11. do 18. stoletja (2008a, 2008b, 2008c, 2008č, 2008d).
- Slovenci pod oblastjo tujih fevdalcev: Razvoj mest (1948, 1950, 1951, 1955); Slovenci pod oblastjo tujih fevdalcev: Razvoj mest v Primorju in v notranjosti (1962a, 1962c, 1964); Srednjeveška mesta in meščanstvo; Nastanek mest in razlike v različnih tipih; podobe iz življenja različnih meščanov (1998c).
- Slovenci: Uveljavljanje zgodnjega kapitalizem (Idrija); Kulturni razvoj (delovanje umetnostnih akademij v Ljubljani, arhitektura, kiparstvo in slikarstvo, domači in tuji mojstri) (1955).

- Slovenci od 15. do 18. stoletja: Podobe iz življenja v slovenskih mestih in na podeželju (1998e); Življenje v slovenskih deželah v 17. in 18. stoletju. Podobe iz življenja v slovenskih mestih in na podeželju (1998c).
- Slovenski prostor med francosko revolucijo in Napoleonovimi vojnami (kratek opis življenja v mestih in na podeželju) (1998c, 1998e).
- Življenje v evropskih mestih in na podeželju konec 19. in začetku 20. stoletja (primerjava med evropskimi in slovenskimi mesti) (1998c).
- Slovenci v Avstriji po letu 1870: slovenski kmet, slovensko meščanstvo, slovenski izobraženec (1996, 1998a, 1998b, 1998č, 1998d).
- Slovenci pred prvo svetovno vojno: Spremembe v življenju kmeta, vsakdanjiku meščana, podobi mest in podeželja v času 1850–1910 (1996, 1998a, 1998b, 1998č, 1998d). Življenje na Slovenskem med prvo svetovno vojno (1998c, 1998e).
- Življenje v Kraljevini Jugoslaviji - mesta in podeželje (1998c, 1998e).
- Življenje v slovenskih mestih in na podeželju med drugo svetovno vojno (1998c, 1998e).
- Življenje v Ljubljani, Mariboru in drugih (poljubno izbranih) slovenskih mestih v letih 1943/44 (1996, 1998a, 1998b, 1998č, 1998d).
- Življenje na Slovenskem po drugi svetovni vojni (2008a, 2008b, 2008c, 2008č, 2008d).
- Življenje v Republiki Sloveniji (1998c, 1998e).
- Gospodarsko povezovanje in sodelovanje (2008e).

Učne vsebine, kjer učitelji zgodovine lahko obravnavajo lokalno zgodovino, najdemo v vseh učnih načrtih za poklicne in strokovne srednje šole, razen v učnih načrtih 1948, 1949, 1962, 1964, 1977 in 1979.

Z domačim krajem oz. lokalno zgodovino so lahko povezane naslednje učne vsebine v učnih načrtih za poklicne in strokovne srednje šole, ki so predstavljeni v oklepaju z letnico izdaje:

- Viri za zgodovino: arhivi, muzeji; varstvo arhivskega gradiva (1986a).
- Prazgodovinska najdišča na naših tleh (1990); Naši kraji v prazgodovini oz. naši kraji v prazgodovinskem obdobju (1986a, 1986b, 1996, 1998b, 1998c, 1998č, 2000, 2001a, 2001b).
- Rimljani v naših krajih (1986a, 1986b); Naši kraji v antiki (1991b); Naši kraji v rimski dobi (1996, 1998b, 1998c, 1998č, 2000, 2001a, 2001b).
- Podobe iz življenja Slovencev v zgodnjem srednjem veku (1996, 1998b, 1998c, 1998č, 2000, 2001a, 2001b).
- Podobe iz življenja v slovenskih mestih in na podeželju od 15. do 18. stoletja (1996, 1998b, 1998c, 1998č, 2000, 2001b).
- Slovenski prostor v času francoske revolucije in napoleonskih vojn (kratek opis življenja v mestih in na podeželju) (1996, 1998č, 2000, 2001a, 2001b).
- Življenje v evropskih mestih in na podeželju konec 19. in na začetku 20. stoletja (primerjava med evropskimi in slovenskimi mesti) (1998č, 2000, 2001a, 2001b).
- Življenje na Slovenskem med prvo svetovno vojno (1996, 1998č, 2000, 2001a, 2001b).
- Življenje v slovenskih mestih in na podeželju med drugo svetovno vojno (1998č, 2000, 2001a, 2001b).
- Življenje Evrope v prvi in drugi svetovni vojni - evropska in slovenska mesta in podeželje (1998b, 1998c).
- Življenje v Kraljevini Jugoslaviji - mesta in podeželje (1996, 1998č, 2000, 2001a, 2001b); Življenje Slovencev v kraljevini SHS (1998a, 1998f).

- Življenje v Republiki Sloveniji (1996); Življenje pri nas v 60. in 70. letih (1998č, 2001a, 2001b); Način življenja Slovencev po drugi svetovni vojni (2003); Življenje, delo in zabava mladih na Slovenskem v različnih povojnih obdobjih (2003); Slovensko osamosvajanje in življenje v Republiki Sloveniji (2000); Podobe iz vsakdanjega življenja zadnjih desetletij (1998a, 1998f, 2002).

Izpostaviti je treba učne načrte za poklicne srednje šole. Npr. učni načrti iz leta 1998 so predvidevali posebno širšo temo Lokalna zgodovina z dodatnim naslovom Kraj in regija v zgodovinskem času in prostoru, kjer so bili naslednji vsebinski poudarki: pomembnejše kulturnozgodovinske znamenitosti, pomembne osebnosti in njihova ustvarjalnost, varovanje kulturne dediščine, položaj in vloga kraja v širšem prostoru (1998a, 1998d, 1998f). Učni načrt iz 2002 je imel dodatno še naslednje poudarke pri tej temi: staro krajevno jedro - začetki kraja, kjer dijaki »odkrivajo značilnosti krajevnega jedra, poiščejo informacije o nastanku kraja in označijo na časovnem traku;« cerkev in pokopališče - spomenika preteklega in sedanjega časa, kjer dijaki »izvedejo ogled krajevnega pokopališča in cerkve, odkrijejo pomembne osebnosti iz preteklosti; datirajo začetke cerkve in ugotovijo arhitekturni slog in se pozanimajo za umetnike, ki so izdelali poslikave;« življenje ljudi: bivališča, prehrana, noša, šege in navade, značilni poklici, kjer dijaki »napišejo poročilo o ugotovitvah in izdelajo plakat; zberejo in predstavijo podatke o življenju, značilni prehrani, noši, navadah in običajih; ugotovijo, koliko je teh oblik še ohranjeno v sedanosti« (2002). Učni načrti 1998a, 1998f in 2002 so vključevali še eno širšo temo Svet mojih staršev - zgodovina vsakdanjega življenja - zadnjih desetletij, kjer je bil vključen domači kraj, in sicer pri temi Podobe iz vsakdanjega življenja zadnjih desetletij, kjer so dijaki primerjali podobo kraja in spoznavali njegov razvoj. Učni načrt iz leta 2002 pa je imel poleg posebne širše teme Lokalna zgodovina, še druge vsebine o lokalni zgodovini, ki so bile vključene v različne širše teme. Npr. širša tema Stoletje svetovnih vojn je vključevala pri ožji temi Prva svetovna vojna tudi vsebinski poudarek Moj kraj in obe svetovni vojni; pri širši temi Skozi različne države in težave v Republiko Slovenijo v 20. stoletju pa dve temi, in sicer Življenje Slovencev v Kraljevini SHS (tudi v domačem kraju), Moj kraj med osamosvajanjem Slovenije. Učni načrt je vključeval tudi izbirne teme, ki so bile primerne za preučevanje domačega kraja: Od stranišča na štrbunk do kopalnice (zgodovina bivalne kulture); Od fičota do mercedesa (socialna zgodovina zadnjih desetletij); Od slovenske popevke do glasbenih videospotov (zgodovina glasbe od 60. do 90. let) ali Od cockte do coca cole (zgodovina prehranske kulture zadnjih desetletij) (2002). Učne vsebine, ki so se nanašale na domačo pokrajino, so bile npr. geografske značilnosti domačega kraja (1998e) in elementi pokrajine, npr. relief, rastlinstvo, voda, podnebje, prst, živalstvo, prebivalstvo, naselja, kmetijstvo, industrija, druge gospodarske dejavnosti, promet (2003).

Najnovejši učni načrt za poklicne srednje šole pa vključuje vsebine, ki se nanašajo na domače okolje: domači in svetovni prostor; dinamični čas zadnjih dveh stoletij: izumi, ki so najbolj vplivali na življenje v domačem kraju; življenje v skupnosti; sporazumevanje in odločanje v skupnosti (2007b).

Najnovejši učni načrti za strokovne srednje šole pa vključujejo slovensko zgodovino ter več vsebin, ki bi bile primerne za domači kraj: rokodelstvo in obrt skozi čas, odnos človeka do okolja, prehrana v različnih zgodovinskih obdobjih, promet nekoč in danes, zdravljenje in higiena v zgodovini, arhitektura in bivališča v zgodovini, vloga moških in žensk ter pomen družine v različnih zgodovinskih obdobjih, družbena ureditev od antike do danes, obveščanje in mediji nekoč in danes, velike osebnosti skozi zgodovino, oblačila skozi zgodovino, moj bodoči poklic skozi zgodovino idr. (2006, 2007a, 2008a, 2008b).

Navodila, ki se nanašajo na raziskovanje domačega kraja

V nekaterih učnih načrtih za gimnazije smo našli navodila, ki so se nanašala na lokalno zgodovino. Navodila so bila najpogosteje delovni napotki k učni vsebini in so se navezovala na domači kraj ali terensko delo v domačem kraju. Npr. pri obravnavanju obdobja praskupnosti so navodila v učnih načrtih predlagala »delo v muzeju in na najdiščih« (1975, str. 40); rimsko državo naj bi učitelji obdelali »na domačih primerih z ekskurzijo v muzej ali najdišče« (1975, str. 40); pri razvitem fevdalizmu bi si ogledali mesta s starejšimi zasnovami in raziskave lokalnih krajevnih imen (1975, str. 43). Po letu 1991 so navodila vključevala še druge izvenšolske dejavnosti: »Pri sodobnem pouku zgodovine so izrednega pomena zgodovinske ekskurzije in obiski muzejskih zbirk, in to tako za spoznavni proces kot razvijanje pravilnega odnosa do vrednotenja in ohranjanja kulturne dediščine« (1998a, 1998b, 1998c, 1998č, 1998d, 1998e). Pri novejših učnih načrtih je navodilo, da se lahko izbirne širše teme izvedejo v obliki ekskurzij, terenskega in muzejskega dela (2008a, str. 57, 2008b, 2008c, 2008č, 2008d, 2008e), »izbrane zgodovinske teme se lahko obravnavajo z lokalnega, regionalnega, nacionalnega in evropskega vidika« (2008a, str. 58, 2008b, 2008c, 2008č, 2008d).

V učnih načrtih za poklicne in strokovne srednje šole pa smo našli kar nekaj navodil, ki so se nanašala na lokalno zgodovino ter jih predstavljamo v nadaljevanju.

Najpogosteje so se navodila nanašala na obiske muzejev, ekskurzije in terensko delo:

- »Učitelji naj vodijo učence v bližnje muzeje ljudske revolucije in razne tehnične muzeje, ki imajo tudi gradivo in predmete iz delavskega gibanja, da se bodo še podrobneje seznanili z revolucionarnim gibanjem v domačem okolišu« (1964).
- »Da bodo učenci čimbolj aktivni in da bodo postali subjekti vzgojnoizobraževalnega procesa, naj jih učitelji navajajo na delo v muzejih, na ekskurzijah« (1977).
- »Časovne in prostorske predstave oblikujemo z rednim vključevanjem zgodovinskih kart, atlasa pa tudi z ogledi spomenikov, muzejskih in arhivskih zbirk ter arheoloških najdb« (1996, str. 16; 1998b, 1998c, 1998č, 2001a, 2001b).
- »Pri sodobnem pouku zgodovine so izrednega pomena zgodovinske ekskurzije in obiski muzejskih zbirk tako za spoznavni proces kot razvijanje pravilnega odnosa do ohranjanja kulturne dediščine« (2000).
- »Cilje predmetnih sklopov je mogoče kakovostno uresničevati tudi s povezovanjem vsebin, ob aktualnih temah, z organiziranjem interdisciplinarnih ekskurzij, projektnih dni, terenskega dela ...« (2003, 2007b).
- »Prav tako priporočamo obisk muzejev, lokalnih zgodovinskih posebnosti, starega mestnega jedra« (2006, 2007a, 2008a, 2008b).

Navodila v učni načrtih za poklicne in strokovne srednje šole po letu 1991 pa se nanašajo konkretno na krajevno oz. lokalno zgodovino:

- »V predmetnem sklopu zgodovina je poudarek na vsebinah, ki dopolnjujejo stroko. Vsebine so izbrane in tematizirane. Do konca 19. stoletja izhajajo predvsem iz lokalne zgodovine« (1998a, 1998d, 1998f, 2002).
- »Povsod, kjer je mogoče, naj bo izhodišče obravnave tudi lokalna zgodovina« (1998b, 1998c, 1998č, 2001a, 2001b).
- »Učna poglavja so oblikovana na podlagi konkretnih, tipičnih zgodovinskih primerov. Teme so razporejene tako, da dijaki spoznavajo in razumevajo najprej konkretna dogajanja, pojave in procese iz obče zgodovine, sledi proučevanje domače zgodovine« (2000).

V najnovejših učnih načrtih za poklicne in strokovne srednje šole pa je navodilo, da naj dijaki »tudi sami veliko delajo individualno (doma), uporabljajo ne le učbenik, delovni zvezek ter zgodovinski atlas, pač pa razvijajo svoje poglobljeno zanimanje za družbene spremembe v preteklosti na podlagi razgovora s starši, starimi starši, iščejo podatke na internetu, jih analizirajo, primerjajo« (2006, 2007a, 2008a, 2008b).

V posebnih obvestilih za srednje šole, ki jih je izdajal Zavod Republike za šolstvo v 90. letih, pa zasledimo še naslednji napotek: »Učni načrt predvideva v programih, ki s predmetniki presegajo minimalni fond ur tudi izbirne teme. Učitelji lahko z izbirnimi temami tudi sicer glede na interese učencev in možnosti, ki jih daje lokalna zgodovina, nadomestijo določene informativne vsebine rednega učnega programa. Z izbirnimi temami naj poglobljajo zlasti vedenja o kulturi, gospodarskem razvoju ipd.« (Obvestila srednjim šolam za šolsko leto 1994/95, 1994, str. 48).

Zaključne ugotovitve

Analizirali smo enako število učnih načrtov za gimnazije ter za poklicne in strokovne srednje šole. Analiza je pokazala, da se učni cilji v učnih načrtih za gimnazije bolj nanašajo na znanje, vrednotenje in ohranjanja kulturne dediščine in s tem tudi narodne identitete. V učnih načrtih za poklicne in strokovne srednje šole pa se poleg teh ciljev, cilji nanašajo na medsebojno povezovanje zgodovinskih procesov in pojavov v svetu, Evropi, Sloveniji in domači pokrajini. Še posebej najnovejši učni načrti kažejo na pomen oblikovanja zavesti o lokalni kulturni dediščini in odgovornosti na lokalni ravni.

Pri vseh učnih načrtih so med vsebinami tematike, ki se lahko navezujejo na domači kraj oz. lahko učitelji obravnavajo tudi lokalno zgodovino. Zlasti najnovejši učni načrti za gimnazije predlagajo pri vseh temah obravnavanje svetovne, evropske, slovenske in tudi lokalne zgodovine, kar je izrednega pomena za vlogo lokalne zgodovine v srednjih šolah. Izpostaviti pa je treba učne načrte za poklicne šole, ki imajo sicer zgodovinske vsebine vključene v predmet Družboslovje, vendar pa se številne tematike v učnih načrtih navezujejo na domačo pokrajino, vsakdanje življenje in zgodovino poklicev v povezavi s širšim okoljem (Slovenija, Evropa, svet).

V učnih načrtih za gimnazije se navodila nanašajo na obiske muzejev, terenskega dela in ekskurzij v okviru vrednotenja kulturne dediščine, pri ostalih srednješolskih učnih načrtih pa je več konkretnih navodil za preučevanje lokalne zgodovine, zlasti obiskovanje muzejev, izvajanje ekskurzij in terenskega dela.

Predlagamo, da bi učni načrti še bolj vključevali v navodilih možnosti vključevanja zgodovine domačega kraja, v povezavi z zgodovino širšega okolja pri rednem pouku, da bi lahko učitelji obravnavali tudi zgodovino domačega kraja. Pri izvenšolskih dejavnostih pa bi morali učni načrti nakazovati več možnosti raziskovanja lokalne zgodovine, npr. pri obveznih izbirnih vsebinah, strokovnih ekskurzijah, seminarskih in raziskovalnih nalogah ter drugih oblikah samostojnega ali skupinskega dela dijakov v gimnazijah. V poklicnih in strokovnih srednjih šolah pa predvsem pri vajah, praktičnem pouku, interesnih dejavnosti, delovni praksi in pri drugih samostojnih oblikah dela dijakov.

Viri in literatura

- Cencič, Majda (1993). Raziskovanje šolske zgodovine. V: Šolska kronika – Zbornik za zgodovino šolstva. 26, str. 13–18.
- Fortin–Debart, Cécile (2004). Le partenariat école–musée pour une éducation à l'environnement. Paris: L'Harmattan.

- Fowler, Simon (2001). Starting out in local history. Newbury, Berkshire: Countryside books.
- Obvestila srednjim šolam za šolsko leto 1994/1995. (1994). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Stradling, Robert (2001). Teaching 20th century European history. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Trškan, Danijela (2007). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Trškan, Danijela (2008). Krajevna zgodovina v učnih načrtih in učbenikih za zgodovino 1945–2005. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Weber, Tomaž (1981). Teorija in praksa pouka zgodovine v osnovni soli. Ljubljana: DZS.
- Začasni učni načrt za osnovne šole. V: Objave Sveta za prosveto in kulturo LRS. Leto IV. V Ljubljani, dne 28. 10. 1953, št. 6, IV., str. 2–27.

Seznam učnih načrtov in programov za gimnazije

<i>Leto izdaje</i>	<i>Učni načrti za gimnazije</i>
1945	Začasni učni načrt na gimnazijah in klasičnih gimnazijah Slovenije za šolsko leto 1945–1946. (1945). Ljubljana: DZS.
1946	Spremembe k učnemu načrtu za gimnazije. Šolsko leto 1946/47. (1946). Ljubljana: DZS.
1947	Učni načrt za gimnazije za šolsko leto 1947/48. V: Vestnik Ministrstva za prosveto Ljudske Republike Slovenije. Letnik II. Priloga k 12. številki z dne 13. 9. 1947, št. 2.
1948	Učni načrt za gimnazije, nižje gimnazije in višje razrede sedemletk. (1948). Ljubljana: Ministrstvo za prosveto LR Slovenije.
1949	Navodila za šolsko leto 1949/50. Predmetnik za gimnazije v š. l. 1949/50. V: Objave Ministrstva za prosveto LR Slovenije. Leto I. V Ljubljani dne 15. 8. 1949, št. 3, I.–1. in 2., str. 1–2.
1950	Učni načrt za I. in II. razred gimnazije. (1950). Ljubljana: DZS.
1951	Učni načrt za štirirazredno nižjo gimnazijo. (1951). Ljubljana: DZS.
1953	Učni načrt za V. razred gimnazije. V: Objave Sveta za prosveto in kulturo LRS. Leto IV. V Ljubljani, dne 5. 9. 1953, št. 5, III., B., str. 2–27.
1954	Učni načrti za nižje razrede gimnazij in višje razrede osnovnih šol. (1954). Ljubljana: DZS.
1955	Učni načrt za višje razrede gimnazij in klasičnih gimnazij. Začasni pravilnik o maturi. (1955). Ljubljana: DZS.
1962a	Gimnazija. Gradivo za sestavo predmetnika in učnega načrta. (1962). Ljubljana: Zavod za napredek šolstva LRS.
1962b	Minimalni pogoji predmetnika za učni načrt gimnazije. (1962). Ljubljana: Zavod za napredek šolstva. LRS. Ljubljana.
1962c	Minimalni obseg snovi za gimnazijske učne načrte. V: Objave Sveta za šolstvo LRS, Sveta LRS za strokovno izobraževanje, Sveta za kulturo in prosveto LRS, Sveta za znanost LRS, Zavoda za napredek šolstva LRS, Zavoda LRS za strokovno izobraževanje. Leto XIII. Ljubljana, v novembru 1962, št. 4, IV., str. 82–98.
1964	Gimnazija. Gradivo za sestavo predmetnika in učnega načrta. (1964). Ljubljana: DZS.
1975	Gimnazija. Predmetnik in učni načrt. (1975). Ljubljana: Zavod SR Slovenije za šolstvo.
1992	Gimnazijski program. (1992). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
1996	Učni načrt za zgodovino v gimnaziji. (1996). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

<i>Leto izdaje</i>	<i>Učni načrti za gimnazije</i>
1998a	Zgodovina. Predmetni katalog – učni načrt. Gimnazija 280 ur. Učni načrt za zgodovino je bil sprejet na 14. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 26. 3. 1998. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/gimnazija/gimnazija/zgo-do_280.html (18. 9. 2007).
1998b	Zgodovina. Predmetni katalog – učni načrt. Klasična gimnazija 350 ur. Učni načrt za zgodovino za klasično gimnazijo je bil sprejet na 14. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 26. 3. 1998. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/gimnazija/klasicna_gim/zgodovina.html (18. 9. 2007).
1998c	Zgodovina. Predmetni katalog – učni načrt. Ekonomska gimnazija. Tehniška gimnazija. Umetniška gimnazija. 210 ur. Učni načrt za zgodovino je bil sprejet na 14. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 26. 3. 1998. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/gimnazija/ekon_gim/zgo-do_210.html (18. 9. 2007).
1998č	Učni načrt za zgodovino v gimnaziji z italijanskim učnim jezikom (modul 280 ur). Učni načrt je sprejel Strokovni svet RS za splošno izobraževanje na 14. seji, dne 26. 3. 1998. http://www.zrss.si/pdf/ZGO_Zgo_06.pdf (20. 8. 2007).
1998d	Zgodovina. Predmetni katalog – učni načrt. Dvojezična slovensko madžarska gimnazija. 280 ur. Učni načrt za zgodovino za dvojezično slovensko madžarsko gimnazijo je bil sprejet na 14. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 26. 3. 1998. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/gimnazija/slo-mad-gim/zgodov.htm (18. 9. 2007).
1998e	Zgodovina. Učni načrt za strokovne gimnazije (modul 210 ur). Učni načrt je sprejel Strokovni svet RS za splošno izobraževanje na 14. seji, dne 26. 3. 1998. http://www.zrss.si/pdf/ZGO_Zgo_03.pdf (20. 8. 2007).
2008a	Učni načrt. Zgodovina. Gimnazija. Splošna gimnazija. Obvezni predmet (280 ur). Sprejeto na 110. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 14. 2. 2008. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/media/pdf/ucni_nacrti/UN_ZGODOVINA_280_UR_gimn.pdf (26. 9. 2008).
2008b	Učni načrt. Zgodovina. Gimnazija. Splošna gimnazija – Gimnazija z italijanskim učnim jezikom. Obvezni predmet (280 ur). Sprejeto na 111. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 28. 2. 2008. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/media/pdf/ucni_nacrti/UN_ZGO_ITALIJANSKA_MANJSINA_gimn.pdf (26. 9. 2008).
2008c	Učni načrt. Zgodovina. Gimnazija. Splošna gimnazija – prilagoditev za madžarsko manjšino. Obvezni predmet (280 ur). Sprejeto na 114. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 12. 6. 2008. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/media/pdf/ucni_nacrti/UN_ZGO_MADZARSKA_MANJSINA_gimn.pdf (26. 9. 2008).
2008č	Učni načrt. Zgodovina. Gimnazija. Klasična gimnazija. Obvezni predmet (350 ur). Sprejeto na 111. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 28. 2. 2008. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/media/pdf/ucni_nacrti/UN_ZGO_KLASICNA_GIMNAZIJA_350_ur_gimn.pdf (26. 9. 2008).

<i>Leto izdaje</i>	<i>Učni načrti za gimnazije</i>
2008d	Učni načrt. Zgodovina. Gimnazija. Strokovna gimnazija. Obvezni predmet (210 ur). Sprejeto na 111. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 28. 2. 2008. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/media/pdf/ucni_nacrti/UN_ZGO_210_ur_strok_gimn.pdf (26. 9. 2008).
2008e	Učni načrt. Zgodovina. Ekonomska zgodovina. Gimnazija, strokovna gimnazija. Izbirni predmet (35 ur). Sprejeto na 111. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 28. 2. 2008. http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/ss/programi/2008/Gimnazije/UN_IP_EKONOMSKA_ZGODOVINA_strok_gimn.pdf (24. 1. 2009).

Seznam učnih načrtov, katalogov in programov za poklicne in strokovne srednje šole

<i>Leto izdaje</i>	<i>Učni načrti za poklicne in strokovne srednje šole</i>
1948	Začasni učni načrt za strokovne nadaljevalne šole. (1948). Ljubljana: Komite za srednje in nižje strokovno šolstvo pri vladi LRS.
1949	Učni načrt za dvoletne in triletno šole učencev v gospodarstvu in industrijske šole. Predmeti splošne in splošno strokovne izobrazbe. (1949). Ljubljana: Ministrstvo za delo LRS. Uprava za strokovne delavske kadre.
1962	Osnutki minimalnih učnih načrtov za splošno izobraževalne predmete v poklicnih šolah. (1962). Ljubljana: Zavod za strokovno izobraževanje.
1964	Minimalni učni načrt za splošnoizobraževalne predmete v tistih vajenskih, industrijskih in drugih šolah s praktičnim poukom, ki se preosnavljajo v poklicne šole. V: Objave. Republiški sekretariat za šolstvo. Leto XV. Ljubljana, v februarju 1964, št. 1, IV.
1977	Skupna programska osnova v usmerjenem izobraževanju. Predmetnik in učni načrti (delovni osnutek). (1977). Ljubljana: Zavod SR Slovenije za šolstvo.
1979	Skupna vzgojnoizobrazbena osnova v usmerjenem izobraževanju. (1979). Ljubljana: Zavod SR Slovenije za šolstvo.
1986a	Vzgojno-izobraževalni program srednjega izobraževanja. Družboslovno-jezikovna dejavnost SR (94)/86. (1986). Ljubljana: Zavod SR Slovenije za šolstvo.
1986b	Vzgojno-izobraževalni program srednjega izobraževanja. Naravoslovno-matematična dejavnost SR (95)/86. (1986). Ljubljana: Zavod SR Slovenije za šolstvo.
1990	Zgodovina. Katalog znanj za zaključni izpit v VIP: družboslovna jezikovna dejavnost. (1990). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
1991a	Dveletni in triletni programi poklicnih šol. (1991). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
1991b	Štiriletni programi tehniških in drugih strokovnih šol. (1991). Ljubljana: Republika Slovenija, Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod za šolstvo in šport. Izdaje: 1992.
1996	Učni načrt za zgodovino v tehniških in drugih strokovnih šolah. (1996). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
1998a	Katalog znanja – Družboslovje (Geografija, zgodovina in državljanska vzgoja). Srednje poklicno izobraževanje. Šolski sistem. 210 ur. Določil SSRSSI na 16. seji, 18. 6. 1998. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/noviKZ/spDRU_KZss210.htm (26. 8. 2007).

<i>Leto izdaje</i>	<i>Učni načrti za poklicne in strokovne srednje šole</i>
1998b	<p>Katalog znanja. Zgodovina. Srednje strokovno izobraževanje. Poklicno-tehniško izobraževanje. 70 ur. Določil SSRSSI na 23. seji, 17. 12. 1998. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/noviKZ/pt_ZGO_KZ_70.htm (26. 8. 2007).</p>
1998c	<p>Katalog znanja. Zgodovina. Srednje poklicno-tehniško izobraževanje. 105 ur. Določil SSRSSI na 23. seji, 17. 12. 1998. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/noviKZ/pt_ZGO_KZ_105.htm (26. 8. 2007).</p>
1998č	<p>Katalog znanja. Zgodovina. Srednje strokovno izobraževanje. 140 ur. Določil SSRSSI na 17. seji, 7. 7. 1998. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/noviKZ/st_ZGO_KZ_140.htm (26. 8. 2007).</p>
1998d	<p>Katalog znanja – Družboslovje (Geografija, zgodovina in državljska vzgoja). Nižje poklicno izobraževanje. 190 ur. Določil SSRSSI na 16. seji, 18. 6. 1998. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/noviKZ/npDRS_KZ190.htm (26. 8. 2007).</p>
1998e	<p>Katalog znanja – Družboslovje. Nižje poklicno izobraževanje. 85 ur. Določil SSRSSI na 16. seji, 18. 6. 1998. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/noviKZ/npDRS_KZ85.htm (26. 8. 2007).</p>
1998f	<p>Katalog znanja – Družboslovje (Geografija, zgodovina in državljska vzgoja). Srednje poklicno izobraževanje. Dualni sistem. 105 ur. Določil SSRSSI na 16. seji, 18. 6. 1998. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/noviKZ/spDRU_KZds105.htm (26. 8. 2007).</p>
2000	<p>Katalog znanja. Zgodovina. Srednje strokovno izobraževanje. 210 ur. Določil SSRSSI na 33. seji, 27. 1. 2000. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/noviKZ/st_ZGO_KZ_210.htm (26. 8. 2007).</p>
2001a	<p>Katalog znanja. Zgodovina. Srednje strokovno in tehniško izobraževanje. Prilagoditev za šole z italijanskim učnim jezikom. 140 ur. Katalog znanj je določil Strokovni svet RS za splošno izobraževanje na 42. seji, dne 19. 4. 2001, sklep št. 5. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/noviKZ/st_ZGO_ITA_KZ_140.htm (26. 8. 2007).</p>
2001b	<p>Katalog znanja. Zgodovina. Srednje strokovno in tehniško izobraževanje (DV). 140 ur. Katalog znanj je določil Strokovni svet RS za splošno izobraževanje na 42. seji, dne 19. 4. 2001, sklep št. 5. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/noviKZ/st_ZGO_DV_KZ_140.htm (26. 8. 2007).</p>
2002	<p>Predmetni katalog za predmet: Družboslovje. 350 ur. (Geografija, zgodovina in državljska vzgoja) v srednjem poklicnem izobraževanju – šolski sistem. Določil Strokovni svet RS za splošno izobraževanje na 52. seji, dne 4. 7. 2002. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/noviKZ/spDRS_KZss350.htm (26. 8. 2007).</p>
2003	<p>Katalog znanja. Družboslovje. Srednje poklicno izobraževanje. 132 ur. Določil Strokovni svet RS za splošno izobraževanje na 63. seji, 18. 12. 2003. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/noviKZ/SPI_as_druzboslovje.htm (26. 8. 2007).</p>
2006	<p>Srednje strokovno izobraževanje, tehnik mehatronike, tehnik oblikovanja, Katalog znanja, Zgodovina, 68 ur. Katalog znanja je določil Strokovni svet RS za splošno izobraževanje na 92. seji dne 22. 6. 2006. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/noviKZ/KZ_SSI_ZGO_68_ur.htm (24. 1. 2009).</p>

<i>Leto izdaje</i>	<i>Učni načrti za poklicne in strokovne srednje šole</i>
2007a	Srednje strokovno izobraževanje (SSI), poklicno-tehniško izobraževanje (PTI), Katalog znanja, Zgodovina, 103 ure. Določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 99. seji dne 15. 2. 2007. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/drugi_del/SSI/KZ-IK/kz_zgodovina_ssi_in_pti_103_126.doc (24. 1. 2009).
2007b	Srednje poklicno izobraževanje (SPI), Katalog znanja, Družboslovje, 132 ur. Določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 99. seji dne 15. 2. 2007. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/drugi_del/SPI/KZ-IK/spi_kz_dru_132.doc (24. 1. 2009).
2008a	Srednje strokovno izobraževanje (SSI), poklicno-tehniško izobraževanje (PTI), Katalog znanja, Zgodovina, (prilagoditev za izvajanje na dvojezičnem območju Prekmurja), 103 ure, Dodatek: 5 – 126 ur izbirnih vsebin, Katalog znanja je določil Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje na 109. seji dne 16. 6. 2008. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/drugi_del/SSI/KZ-IK/ZGODOVINA_%20DV.doc (24. 1. 2009).
2008b	Srednje strokovno izobraževanje (SSI), poklicno-tehniško izobraževanje (PTI), Katalog znanja, Zgodovina, (prilagoditev za šole v slovenski Istri z Italijanskim učnim jezikom), 103 ure Dodatek: 5 – 126 ur izbirnih vsebin. Katalog znanja je določil Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje na 109. seji dne 16. 6. 2008. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/drugi_del/SSI/KZ-IK/ZGODOVINA_IS.doc (24. 1. 2009).